

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра Економіки підприємства та організації підприємницької діяльності
 (найменування кафедри)

Допущено до захисту
 Завідувач кафедри
 _____ Семенова В.Г.

(підпис)

« ____ » _____ 2020 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
 (шифр та найменування спеціальності)

за магістерською програмою професійного спрямування

«Економіка та стратегія розвитку підприємства»

(назва магістерської програми)

**на тему: «Чинники та шляхи зниження собівартості продукції
 на підприємствах хлібопекарської галузі
 (на прикладі Одеського хлібозаводу №5)»**

Виконавець:

студент центру заочної та вечірньої
 форм навчання

Громов Дмитро Геннадійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к. е. н., доцент _____ Т

(науковий ступінь, вчене звання)

Єгунов Юрій Артемович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи пошуку резервів зниження собівартості продукції харчової промисловості.....	5
1.1. Поняття і показники поточних витрат підприємства	5
1.2. Класифікація витрат, що відносяться до собівартості продукції промислового підприємства.....	12
1.3. Склад витрат, що відносяться до собівартості продукції промислового підприємства	20
1.4. Чинники, резерви та шляхи зниження собівартості продукції харчової промисловості.....	25
РОЗДІЛ 2. Аналіз собівартості продукції Одеського хлібозаводу № 5.....	39
2.1. Техніко-економічна характеристика Одеського хлібозаводу № 5 і основні показники його діяльності.....	39
2.2. Склад і структура собівартості продукції Одеського хлібозаводу № 5.....	53
2.3. Аналіз динаміки собівартості продукції Одеського хлібозаводу № 5.....	61
РОЗДІЛ 3. Шляхи зниження собівартості продукції на Одеському хлібозаводі № 5.....	68
ВИСНОВКИ.....	91
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	95

ВСТУП

Серед найважливіших задач, що стоять перед промисловими підприємствами в умовах ринкової економіки, особливе місце займає задача зниження собівартості продукції харчової промисловості. Собівартість продукції - це виражена в грошовій формі частина суспільних витрат виробництва. Собівартість являє собою ту частину вартості, що у результаті процесу обігу вертається підприємству для відшкодування його витрат і забезпечення безперервності виробничого процесу.

У собівартості продукції знаходять вираження вартість спожитих у процесі виробництва оборотних фондів, частина вартості основних фондів у вигляді амортизаційних відрахувань, витрати живої праці у вигляді заробітної плати працівників і частина продукту для суспільства у вигляді відрахувань на соціальне страхування.

Будучи синтетичним якісним показником, на величину якого впливає ступінь використання всіх виробничих ресурсів, собівартість продукції дозволяє оцінити результати діяльності будь-якої виробничої ланки, галузі, підприємства, цеху й т.п. Собівартість продукції багато в чому визначає розмір одержуваного прибутку, рентабельність виробництва, отчого у свою чергу залежить величина відрахувань до фонду економічного стимулювання підприємств. Зміна собівартості по різних її витратах є одним з головних показників ефективності впровадження організаційно-технічних заходів. Собівартість продукції використовується при рішенні питань вибору оптимального варіанта технічних рішень. Зниження собівартості означає економію живої й минулої праці при виготовленні продукції і є найважливішою умовою росту ефективності промислового виробництва.

Собівартість служить ефективною базою при встановленні цін на продукцію. У структурі ціни в галузях харчової промисловості на частку собівартості доводиться близько 75 %. У зв'язку із цим велике значення має підвищення надійності показника собівартості як вимірювача витрат

суспільної праці.

Настільки винятковим значенням показника собівартості промислової продукції визначається необхідність систематичного вишукування шляхів зниження собівартості у всіх ланках промислового виробництва.

Сказане вище пояснює актуальність даної кваліфікаційної роботи, присвяченої аналізу резервів зниження собівартості продукції на Одеському хлібозаводі №5 і розробці рекомендацій щодо їх реалізації.

В першому розділі розглянуті теоретичні аспекти аналізу резервів зниження собівартості продукції харчової промисловості. Зокрема, досліджена природа собівартості як економічної категорії і соціально-економічне значення її зниження; даний аналіз існуючій класифікації витрат, що відносяться на собівартість продукції; розглянута класифікація засобів і резервів зниження собівартості, вказані шляхи їх реалізації.

Другий розділ присвячений аналізу резервів зниження собівартості продукції на Одеському хлібозаводі №5. В цьому розділі досліджена динаміка показників виробничо-господарської діяльності підприємства за ряд років, здійснений аналіз його фінансового стану з 2015 по 2019 р., який дозволяє не тільки глибше проаналізувати ефективність діяльності підприємства, але і оцінити перспективи його розвитку. Особливе місце в другому розділі роботи приділене аналізу складу і структури собівартості продукції і динаміці показника витрат на 1 грн. реалізованої продукції за період з 2015 по 2019 рр.

В третьому розділі представлені конкретні рекомендації щодо мобілізації виявлених резервів зниження собівартості продукції на Одеському хлібозаводі №5, приведені розрахунки ефективності їх реалізації.

ВИСНОВКИ

Підбиваючи підсумки нашого дослідження, зупинимося на найбільш важливих моментах і висновках, що дозволяють оцінити наявні на Одеському хлібозаводі № 5 резерви зниження собівартості продукції, що випускається.

1. Протягом періоду з 2015 р. по 2019 р. спостерігалася позитивна динаміка обсягів реалізації продукції, яка неоднозначно відбилася на динаміці показників результативності діяльності Одеського хлібозаводу № 5 за аналізований період.

Так, зростання обсягів реалізованої продукції при скороченні середньорічної чисельності працюючих зумовило позитивну динаміку продуктивності праці. Випередження темпів зростання обсягів товарної продукції над темпами зростання середньорічної вартості ОВФ з 2015 р. по 2019 р. зумовило позитивну динаміку рівня ефективності використання ОВФ підприємства.

При цьому, на 10,7 % зменшився прибуток від реалізації продукції. Негативна динаміка прибутку при суттєвому зростанні собівартості реалізованої продукції зумовила зниження рівня її рентабельності на 1,53 відсоткових пунктів.

2. Слід зазначити, що тривала криза економіки України повною мірою відобразилася і на фінансовому стані Одеського хлібозаводу № 5. В першу чергу це стосується скорочення оборотності активів підприємства, зниження можливостей підприємства за рахунок ліквідних активів погасити свої короткострокові платіжні зобов'язання (зниження ліквідності і платоспроможності підприємства), а також низької рентабельності активів підприємства.

3. Суттєве зростання цін на основну сировину й паливо-енергетичні ресурси, динамічне підвищення заробітної плати (а відповідно і відрахувань на соціальні заходи) при збільшенні фізичного зносу основних виробничих

фондів протягом аналізованого періоду зумовило істотні відмінності в динаміці окремих статей поточних витрат на виробництво продукції на Одеському хлібозаводі № 5 з 2015 р. по 2019 р.

4. Результатом відзначеної вище динаміки витрат за окремими економічними елементами з'явилися певні зміни в структурі операційних витрат Одеського хлібозаводу № 5. В наслідок чого, продукція підприємства стала носити більш матеріалоємний характер, що і визначає напрями пошуку основних резервів зниження її собівартості.

5. Найважливішою задачею управління витратами на промисловому підприємстві є скорочення питомої величини (з розрахунку на одиницю продукції, або на 1 грн. виробленої продукції) накладних витрат. І, в першу чергу, невиробничих витрат, до складу яких входять адміністративні витрати і витрати на збут. Це досягається за рахунок, як абсолютного, так і відносного скорочення величини вказаних витрат.

Проведений аналіз виявив вкрай негативну тенденцію в динаміці питомої ваги накладних видатків в загальній сумі операційних витрат на Одеському хлібозаводі № 5 з 2015 р. по 2019 рік. У складі накладних витрат підприємства найбільш динамічне зростала загальна сума адміністративних витрат, що слід оцінювати як край негативне явище.

При цьому на протязі всього аналізованого періоду на підприємстві склалася яскраво виражена тенденція щорічного збільшення абсолютної величини витрат на збут. Значна частина витрат на збут відноситься до змінних витрат підприємства. Основну ж частку постійної частини вказаних витрат складають витрати на рекламу та інші інструменти просування продукції на цільовому ринці. Враховуючи специфіку комерційної діяльності Одеського хлібозаводу № 5 і низький рівень витрат на збут у базовому 2015 році, зростання абсолютної і відносної величини даних накладних витрат слід вважати позитивним явищем.

6. Найважливішою складовою частиною аналізу собівартості продукції

є дослідження її динаміки. Для оцінки динаміки собівартості продукції нами проаналізовано показник витрат на 1 гривну реалізованої продукції, який дозволяє порівнювати досягнутий рівень собівартості протягом тривалого періоду часу.

Одна з найважливіших задач аналізу динаміки досліджуваного економічного показника полягає у виявленні і кількісній характеристиці основної тенденції його розвитку. З метою виявлення вказаної тенденції нами побудована математична модель тренда, на основі якої можна укласти, що на підприємстві склалася тенденція сповільненого зростання показника витрат на 1 грн. реалізованої продукції.

Результати прогнозу, зробленого на основі побудованої моделі тренду, дозволяють зробити висновки, що при збереженні тенденції, що склалася, рівень витрат на 1 грн. реалізованої продукції на Одеському хлібозаводі № 5 вже в 2020 році зменшиться в порівнянні з 2019 р. на 2,53 коп., або на 2,58 %.

Для зміни тенденції сповільненого зростання витрат на 1 грн. реалізованої продукції, що склалася на Одеському хлібозаводі № 5, необхідна систематична робота з пошуку резервів зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції і обґрунтування дієвих заходів щодо їх мобілізації.

7. Проведений в роботі аналіз виявив наявність істотних внутрішніх резервів зниження операційних витрат на аналізованому підприємстві. У напрямку їх практичної реалізації нами розроблений комплекс організаційно-технічних заходів щодо: 1) впровадження автопосадчика тестових заготовок в расстоечну шафу; 2) установки ділильно-посадкового агрегату тестових заготовок ШЗЗ-ХД-ЗУ; 3) впровадження пічного конвеєра З-ААГ-40 замість печі ФТЛ-2.

Проведені розрахунки свідчать про високу ефективність розроблених заходів щодо зниження собівартості продукції на Одеському хлібозаводі № 5. Так, за рахунок їх практичної реалізації собівартість річного випуску

продукції скоротиться на 2 млн. 472,98 тис. грн. Додаткові капітальні вкладення у розмірі 326,52 тис. грн., необхідні для реалізації заходів, окупаються за термін, значно нижче за нормативний. Сума річного економічного ефекту складе 1 млн. 978,87 тис. грн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Біла О.Г. Управління витратами підприємства: теорія та практика / О.Г. Біла, І.Л. Боднарюк, Т.В. Мединська. - Львів: ЛКА, 2012. - 200 с.
2. Бизнес-процессы – основа эффективного управления предприятием [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.u-b-s.ru/publikacii/biznes-processy.html>.
3. Билык М. Дебиторская задолженность: как ею управлять? // Справочник экономиста №2. 2004 г. – С. 58-65
4. Бланк И.А. Управление формированием капитала. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2002. – 512 с. (Серия «Библиотека финансового менеджера»; Вып. 4).
5. Богатин Ю.В., Швандар В.А. Оценка эффективности бизнеса и инвестиций: Учеб. пособие для вузов. – М.: Финансы, ЮНИТИ – ДАНА, 1999. – 254 с.
6. Боди, Зви, Мертон, Роберт К. Финансы. - М. «Вильямс», 2000г. - 592с.
7. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський управлінський облік / Ф.Ф. Бутинець та ін. - Житомир: ПП «Рута», 2005. - 480 с.
8. Вахрушина М.А. Управленческий анализ: выбор оптимального решения / М. А. Вахрушина. - М.: Омега-Л, 2004. - 431 с.
9. Голов С. Ф. Управленческий учет: Учебник. — К.: Либра, 2004. — 576 с.
10. Голов С.Ф. Управлінський бухгалтерський облік / С.Ф. Голов. В.І. Єфіменко. - К.: Скарби, 1998. - 378 с.
11. Градов А.П. Управленческий и производственный учет / А.П. Градов. - М.: ЮНИТИ, 2003. - 346 с.
12. Друри К. Введение в управленческий и производственный учет / К. Друри; под ред. С.А. Табалиной. - М.: Аудит, ЮНИТИ, 1997. - 560 с.
13. Егупов Ю. А. Планирование инноваций как инструмент маркетингового и ресурсного обоснования производственной программы предприятия //

- Ю. А. Егупов // Вісник Черкаського університету. Серія Економічні науки. Випуск 103. – Черкаси, 2007. – С. 110-118.
14. Егупов Ю. А. Экономическая оценка производственной программы предприятия в условиях многономенклатурного производства // Ю. А. Егупов // Економіст. – 2012. - №3. - С. 50-54.
15. Егупов Ю. А., Литвинова В. А. Механизм обоснования эффективных путей и формирования оптимальной программы повышения конкурентоспособности продукции // Ю. А. Егупов, В. А. Литвинова // Економіст. – 2012. – №8. – С. 73-78.
16. Єгупов Ю. А. Параметри виробничої програми сучасного промислового підприємства // Ю. А. Єгупов // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 7. – С. 134-147.
17. Єгупов Ю. А. Система планів сучасного промислового підприємства // Ю. А. Єгупов // Економіст. – 2017. – № 5. – С. 13-21.
18. Єгупов Ю. А. Системний підхід до планування ресурсного забезпечення виробничої програми підприємства // Ю. А. Єгупов // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 10. – С. 126-137.
19. Єгупов Ю. А. Форми і горизонт планування виробничої програми промислового підприємства // Ю. А. Єгупов // Економіка: реалії часу. Науковий журнал [Електронний ресурс]. – 2015. – № 2(18). – С. 243-249. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n2.html>
20. Єгупов Ю. А., Єгупова І. М. Об одном из подходов к решению «вечной» проблемы распределения косвенных затрат // Ю. А. Єгупов, І. М. Єгупова // Економіст. – 2012. - №1. - С. 28-33.
21. Єгупов Ю.А. Організація виробництва на промисловому підприємстві. Навчальний посібник // Ю.А. Єгупов // - К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 488 с.
22. Ефимов В. В. Размышления о процессном подходе / В. В. Ефимов //

- [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://quality.eur.ru/ DOCUM4/rpp.htm](http://quality.eur.ru/DOCUM4/rpp.htm).
23. Ивашкевич В.Б. Бухгалтерский управленческий учет / В.Б. Ивашкевич. - М., 2003. - 618 с.
 24. Ивашкевич В.Б. Организация управленческого учета по центрам ответственности и местам формирования затрат / В.Б. Ивашкевич // Бухгалтерский учет. - 2000. - № 5. - С. 15-18.
 25. Іщенко Я.П. Облікове забезпечення управління витратами у сільському господарстві: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 / Я.П. Іщенко. - К., 2010. - 21 с.
 26. Капталан С.М. Аналіз впливу зовнішньоекономічної діяльності на розвиток агропромислового виробництва в Україні / С. М. Капталан // Наук. вісн. Міжнар. гуманітар. ун-ту. – Серія : «Економіка і менеджмент». – 2017. – Вип. 25. – Ч. 1. – С. 116-120.
 27. Керимов В.З. Управленческий учет и проблемы классификации затрат / В.З. Керимов, Е.В. Минина // Менеджмент в России и за рубежом. - 2002. – № 1. - С. 29-34.
 28. Киселев А. Г. Бизнес-процессы и процессный подход: как преодолеть последствия консалтингового маркетинга / А. Г. Киселев // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://orgstructura.ru/business-processes-and-process-approach>.
 29. Кошевцова М. А. Організація управлінського обліку на підприємстві: японський досвід / М.А. Кошевцова // Вісник Донецьк. нац. ун-ту (Серія «Економіка і право»). - 2011. - Вип. 1, - Т. 1. - С. 160-165.
 30. Кузнецова І. О. Моніторинг як складова процесу управління підприємством хлібопродуктів: теорія та методологія: (Монографія) / І. О. Кузнецова // – Одеса: «Друкарський дім», 2009. – 228 с.
 31. Літвінов О.С. Фактори енергоємності продукції промислового підприємства: монографія / О. С. Літвінов. – Одеса: ОНЕУ, 2006. – 242 с.
 32. Літвінов О.С. Проблеми класифікації видів ефективності та її показників /

- О.С. Літвінов, К.С. Ненюк // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – Науки: економіка, політологія, історія. – 2015. – № 7 (227). – с. 45-54.
33. Мескон М. Х., Альбер М., Хедоури Ф. Основы менеджмента / М. Х. Мескон, М. Альбер, Ф. Хедоури // Пер. с англ. – М.: «Дело», 1992. – 702 с.
34. Методические рекомендации по формированию себестоимости продукции (работ, услуг), утвержденные приказом Госкомитета промышленной политики Украины от 02.02.2001 г. № 47. – 164 с.
35. Національні стандарти бухгалтерського обліку: нормативна база. – 6-те вид., доп. – Х.: Фактор, 2000. – 208 с
36. Невешкина Е.В. Управление затратами и ценообразование: применение в условиях кризиса. Практ. пособие. – М.: Издательство «Омега –л», 2010. – 134 с.
37. Олійник О.В. Паритет цін і формування собівартості продукції рослинництва в умовах інтенсифікації виробництва / О.В. Олійник, Х.М. Бадалов // Економіка АПК. - 2015. - № 6. - С. 47-53.
38. Орленко О. М. Інноваційна діяльність підприємств України та Одеської області як засіб збільшення продуктивності праці / Орленко О. М. // Бізнес Інформ. – 2016. – №2. – С. 95-102.
39. Орлов О.А. Все традиционные методы распределения накладных затрат не только бесполезны, но и вредны // Економіст. – 2007. – № 1. – с. 56-61.
40. Орлов О.О. Маржинальная прибыль в экономических расчетах на промышленных предприятиях: монография / О.А. Орлов, Е.Г. Рясных изд. 2-е, переработ. и дополн.-К.: Освіта України. 2011. – 192 с.
41. Осипов В.И. Экономика предприятия: [Учебник]. – Одесса: Маяк, 2005. – 720 с.
42. Палий В.Ф. Основной капитал и оборотные материальные активы: монография / В.Ф. Палий. - М.: Бератор-Пресс, 2003. - 200 с.
43. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання. -

- Тернопіль, Економічна думка, 2001р. - 454 с.
44. Репин В. В. «Сквозные» процессы в системе управления: миф или реальность? // Методы менеджмента качества. – 2003. – № 6. – С. 4-8.
 45. Румянцева Е. Механизм реорганизации финансовой функции предприятия// Проблемы теории и практики управления №1, 2002 - стр. 83-88
 46. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. - Минск, Новое знание, 2001 г., - 688 с.
 47. Садеков А.А., Лисова Н.А. Инвестиционная привлекательность предприятия (методология и методика оценки). Донецк. - Донецкий ГУЭТ, 2001. - 270 с.
 48. Семенова В. Г. Кластерне об'єднання як напрям підвищення рівня розвитку молокопереробних підприємств України / В. Г. Семенова, Ю. І. Матишак // Бізнес Інформ. – 2017. – № 4. – С. 205-210.
 49. Семенова В. Г. Особливості фінансового забезпечення інноваційної діяльності промислових підприємств в Україні / В. Г. Семенова // Інноваційна економіка : наук.-вироб. журн. – 2017. – №1-2 (67). – С. 13–18.
 50. Семенова В. Г. Фінансові аспекти формування інтелектуального капіталу підприємств та забезпечення трансферу технологій. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2019. - Випуск 2 (29). – С. 188-196.
 51. Скоропад І.С. Механізм управління витратами підприємства / І.С. Скоропад, Б.Р. Балюк // Науковий вісник НЛТУ України. - 2010. - Вип. 20.10. - С. 229- 232.
 52. Собакарева А. В. Сравнение методик перехода к процессному подходу в управлении на предприятии / А. В. Собакарева // Проблемы современной экономики. Евразийский международный научно-аналитический журнал, 2007. – №4(24). [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=1731>.

53. Современные подходы к управлению [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.grandars.ru/college/biznes/podhody-k-upravleniyu.html>.
54. Турило А.М. Управління витратами підприємства / А.М. Турило, Ю.Б. Кравчук, А.А. Турило. - К.: Центр навч. літ., 2006. - 120 с.
55. Уайлман Э. Сокращение затрат / Эндрю Уайлман; Пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес-Букс, 2009. – 198 с.
56. Управление затратами на предприятии: Учеб. / Под ред. Г. А. Краюхина. — СПб.: Издат. дом «Бизнес-пресса», 2000. — 276 с.
57. Управління витратами. Навч. посіб. / М.Г. Грещак, В.М. Гордієнко, О.С. Коцюба та ін.; За заг. ред. М.Г. Грещака. – К.: КНЕУ, 2008. – 264 с.
58. Хорнгрен И. Т., Фостер Дж. Бухгалтерский учет: управленческий; аспект: Пер. с англ. — М.: Финансы и статистика, 1995. — 416 с.
59. Цал-Цалко Ю.С. Витрати підприємства: Навч. посібник. - Київ: ЦУП, 2002, - 656 с.
60. Шепеленко Г.И. Экономика, организация и планирование производства на предприятии // Учебное пособие для студентов эк-х факультетов и вузов. 5-е изд., доп. и перераб. – М.: ИКЦ «Март»; Ростов-на-Дону: Издательский центр «Март», 2004. – 608 с.
61. Шкода Н.П. Вибір методів управління непрямими витратами / Н.П. Шкода // Вісн. Східноукр. нац. ун-ту ім. В. Даля. - 2011. - № 8 (162). - Ч. 1. Режим доступа: <http://www.nbu.gov.ua>.
62. Янковий О.Г. До проблеми визначення пріоритетності інвестиційних проектів промислового підприємства // Економіка харчової промисловості. – 2015. – № 1(25). – С. 71-76.
63. Hiromoto T. Another hidden-Japanese Management Accounting / T. Hiromoto // Harvard Business Review. – 1988, July-August. – P. 4-7.